

Universitätsbibliothek Paderborn

Cvrsvs Theologici ...

Ea Brevitate Conscriptus, Qvam Tot Tantarvmqve Rervm Amplitudo Et
Varietas Patitvr ...

Quas Prima Pars Et Prima Secundæ Divi Thomæ Complectvntvr -
Qvæstiones Insvper Ad Mores & praxim spectantes, quæ peculiarem cum
Scholasticis habent connexionem, declarantur

Carleton, Thomas Compton

Leodii, 1659

Sect. I. Variæ sententiæ de indifferentiâ actuum: Vbi de actu indifferente
in specie.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13718

II. Confirmatur: sequeretur enim quemvis actum honestum esse in specie morali charitatis, cum quodvis opus bonum sit objectum Deo gratum, aptumque ut ad eum proximè per actum charitatis Theologicæ referatur, ergo de facto habebit hanc rationem, cum secundum hanc sententiam, semper habeat omnem rationem, quam ex objecto, si expressè intenderetur haurire posset: hoc autem dici nullo modo potest, sic enim cum attritio sit actus bonus, & supernaturalis, maximeque Deo placens, esset actus charitatis, & justificaret extra Sacramentum, quorum tamen utrumque est contra Concilium Tridentinum, quod sessione 14. cap. 4. distinguit attritionem à contritione, eamque ait non sortiri rationem contritionis perfectæ, sed esse actum inferioris rationis, qui proinde iuxta Concilium & Patres, extra Sacramentum non justificat, ad hoc enim requirunt actum multò hoc perfectiorem.

III. Hinc constat quid voluerit Aristoteles, quando lib. 2. Ethicorum cap. 3. dixit, ut quis iustus sit, vel temperans, satis non esse ut iusta aut que sunt temperantiæ faciat, nisi etiam iustè faciat, & temperanter, quod est ut ulterius se explicat, Nisi faciat scienter & eligens propter ipsa. Vult nimirum ad actum iustitiæ vel temperantiæ non sufficere, ut materialiter solum quis eum actum exerceat, atque in eiusmodi objectum quocumque

modo feratur, & aliud intendens; si enim quis temperatè vivat, ut coarctet pecunias, actus secundum omnes non habet honestatem temperantiæ: ut ergo habeat honestatem temperantiæ, ferri debet in bonitatem temperantiæ quæ talem, ex quo probatur auctoritate Aristotelis præsens conclusio.

Non tamen est necessarium, ad hoc ut refundatur honestas in actum moralem, ut feratur in objectum, illudque attingat & appetat formaliter ut honestum, & virtuosum, seu ut deceat operantem; sed sufficit quod in se sit bonum, ut eleemosyna pauperi, & sub hac ratione boni Physici intendatur, ad sublevandam scilicet illius inopiam. Licet ergo nil vetet quo minus hoc etiam modo quis operari intendat, cum & hoc motivum honestum sit, operari nimirum honestè, & aliis benefacere, quia ipsum operantem deceat, quamvis tamen hoc motivum non habeat, sed merè intendat relevare inopiam indigentis, actus erit honestus.

Elto itaque non cogitet quis reflexè esse virtuosum id quod agit, si tamen operetur intendens bonum illud Physicum quæ tale, actus erit bonus & honestus, sicut & mereri quis potest ignorans se mereri, imò existimans se esse in peccato mortali. Quando ergo intendens aliquod bonum operatur quis, actus erit bonus & honestus, etiam si non reflectat ad honestatem in actu, sed bonitatem solummodo spectet, quæ apparet in objecto.

DISPUTATIO LXXX.

De actu indifferente.

IN PRIMIS non est hic sermo de actibus externis, qui cum bonitatem & malitiam ferè sortiuntur per extrinsecam denominationem ab actibus internis, indifferentes ut plurimum sunt, ut vel boni sint vel mali, cum à bonâ vel malâ voluntate procedere possint, saltem si intercedat ignorantia. Deinde non procedit quæstio de omnibus etiam actibus internis, actus namque Varii intellectus, nec bonitatem habent nec malitiam, & consequenter sunt indifferentes ut per voluntatem ad finem aliquem referantur, sicque ex hac voluntatis ordinatione, vel boni extrinsecè fiant, vel mali.

De solis ergo actibus voluntatis procedit præsens quæstio, non tamen de omnibus, sed de actibus tantum liberis, seu moralibus, & humano modo, nempe cum rationis usu & advertentiâ debitâ elicitis, illi siquidem actus, qui sine hac advertentiâ ac libertate eliciuntur, nec boni moraliter nec mali esse possunt, & consequenter indifferentes sunt necesse est. Nec mirum est huiusmodi actus non esse vel bonos vel malos moraliter, cum morales non sint, nam juxta dicta supra, nihil morale esse potest, quod non sit liberum.

SECTIO PRIMÆ.

Variæ sententiæ de indifferentiâ actuum: ubi de actu indifferente in specie.

I. Negant alii qui dari posse actum in differentem in specie, potest tamen dicitur in individuo.

SCOTUS in 2. d. 7. & alii nonnulli aiunt, nullum dari posse actum moralem indifferentem in specie, posse tamen in individuo, id est hic & nunc, & in his circumstantiis, non tamen quantum est ex parte sui objecti, quam appellat Scotus indifferentiam quoad

speciem. Ratio ipsorum est, nullum quippe dicunt esse objectum, quod non sit necessariò vel bonam vel malum; hic & nunc tamen, inquirunt potest voluntas vel non ad finem illum honestum, & bonitatem in objecto repertam intendens operari, vel aliquâ aliâ circumstantiâ carere, ad operationem rectam faciendam requisitâ, quod si contingat, actus erit malus.

S. Thomas e contra hic, q. 18. art. 9. Durandus, Capreolus, Gregorius & alii, quos refert & sequitur Suarez hic, tract. 3. d. 9. sect. 3. Bellar. Salas d. 4. sect. 3. Granada 1. 2. tract. 2. disp. 1. d. 2.

Min

& 2.

& 2. & alii docent posse dari actus morales indifferentes quoad speciem, non tamen in individuo.

III. Nonnulli tandem, ut Halensis, Gabriel cum aliis, quos refert & sequitur Vasquez d. 52. cap. 2. affirmant dari posse actus morales, tam in specie quam in individuo indifferentes. Quam etiam sententiam tenet P. Arriaga hic, Disp. 21. sect. 3. num. 26. & 31. & sect. 4. num. 42.

IV. Prima Conclusio: sicut aliqui dantur actus quoad speciem boni, alii mali, ita nonnulli etiam sunt in specie indifferentes: ita S. Thomas 1. 2. q. 18. art. 8. Gabriel in 3. d. 23. Suarez hic, d. 9. sect. 1. Vasquez d. 52. estque communis Theologorum sententia contra Scotum; qui tamen fortasse in re non differt à communi sententiâ, sed aliter utitur terminis boni & mali.

V. Falsum tamen est, quod quidam docebant ex antiquis, quos refert Magister in 3. dist. 40. & S. Thomas q. 2. de malo art. 4. Hi nimirum, non aliquos tantum, sed omnes omnino actus affirmabant esse secundum speciem, seu essentiam indifferentes, proindeque posse bene vel male fieri pro diversitate intentionum, vel circumstantiarum, quas quisvis pro libito adjicit. Hoc inquam sustineri nequit: etsi enim vitari actus bonus possit ex circumstantiâ malâ adjectâ, aliqui tamen actus, præsertim interni, sunt ex objecto intrinsecè boni: quod autem aliunde vitari possint, solum arguit in communissimâ quadam ratione eos esse indifferentes, seu in genere ut aiunt; in specie autem, seu secundum suam essentiam non sunt indifferentes, cum ut sic hauriant bonitatem ex objecto. Multò autem magis hoc refelli potest in actibus quibusdam malis, ut fornicatione, mendacio, &c. quibus intrinsecè adjuncta est turpitudine, ita ut honestari nullo pacto possint.

VI. Actum ergo esse secundum speciem indifferente, ut bene declarat Suarez citatus, est ut sicut actus ille est bonus, qui fertur in objectum bonum, & malus vicissim, qui in objectum fertur ex se malum, seclusis utrimque fine & circumstantiis extrinsecis, qualis esset si quis vellet dare eleëmofynam ex rebus alienis, sicque aliunde actui accresceret malitia: sic actus ille secundum speciem erit indifferens, qui spectato præcisè objecto & habitudine ad illud, neque turpitudinem habet, neque turpitudinè.

VII. Hi actus plerumque numerantur, levare festucam, movere digitum, fricare barbam, narrare fabulas, & alia ad genus, dum non intelliguntur fieri, nisi merè ob delectationem in iis repertam, quæ cum non ferantur in bonum aliquid solidum, seu alicujus momenti, ut aiunt, non sunt præcisè ex objecto boni. Nec etiam sunt perfectè præcisè ex objecto mali; nulla quippè turpitudine vel malitia, ut constat, in eorum objecto relucet; si enim reluceret, non posset quis hujusmodi operationes ullam ob causam exercere, cum non sint ullo modo faciendâ mala, ut evitent bona.

SECTIO SECUNDA.

Vtrum dari possit actus indifferens in individuo.

NON loquimur hic de actu supernaturali, circa quem non minor, quàm circa naturalem, est difficultas, diversæque sententiæ: aliqui enim acriter contendunt, non naturales tantum, sed etiam supernaturales actus dari posse, quoad bonitatem & malitiam indifferentes, quod tamen alii non minus acriter, nec paucioribus inducti argumentis negant. Quid hac de re dicendum sit videbimus sect. sexta. Quoad rem ergo præsentem sit

Secunda Conclusio: potest per accidens dari actus, etiam in individuo indifferens: ita Suarez d. 9. sect. 3. num. 10. Tannerus & alii: defumigat videtur ex S. Thoma hic q. 18. art. 9. Probatur: si enim quis existinet opinionem illam esse probabilem, quæ affirmat levare festucam, & alia hujusmodi, esse actus per se indifferentes, eique practicè se conformet, actus ab eo sic eliciti erunt indifferentes; ex unâ enim parte ob ignorantiam, vel probabilitatem opinionis, quam is hic & nunc sequitur, operatio ejus excusatur à peccato, cum probabiliter secundum eam judicet hos actus, ut non sint peccaminosi, non egere ut referantur ad finem honestum extrinsecum: ex aliâ autem parte objectum non habet in se bonitatem physicam sufficientem, ut bonitatem moralem refundat in actum: ergo. Neque hoc est contra Sanctum Thomam, qui solum negat, per se loquendo posse dari actum indifferente in individuo.

Tertia Conclusio: licet tertia sententia supra relata sit probabilis, existimo tamen non dari per se loquendo actum indifferente in individuo: ita præter Auctores citatos in secundâ sententiâ Valentia hic, q. 13. p. 6. Lorca. Tannerus 1. 2. Disp. 2. q. 5. dub. 6. num. 114. & alii. Probatur primò ex Sancto Augustino, qui id variis locis asserere videtur, Epistolâ præsertim 19. ubi sic habet: *Sed cavendum est in hac disputatione, ne sicut Philosophi quadam facta hominum media dicantur inter rectè factum, & peccatum, quæ neque in rectè factum, neque in peccatum numerantur.* Hæc ille.

Ratio præcipua, & ferè unica hujus conclusionis est: verba otiosa sunt vitanda, utpote de quibus reddenda est omnibus ratio in die judicii, juxta illud Matthæi 12. v. 36. *Omne verbum otiosum, quod locuti fuerint homines, reddent rationem de eo in die judicii.* Unde communis est Ecclesiæ ac Patrum sensus, verbum otiosum esse malum, & poenâ dignum: quare omnes censent verba otiosa esse sufficientem & indubitam materiam confessionis: imò ipsa Christi verba hoc clarissimè innuunt, utpote quæ ad severitatem divini Judicii intimandam protulit, cum nimirum homines in illo, etiam de verbis otiosis examinandi sint, & si ea protulisse deprehendantur, puniendi. Quibus significare voluit Christus, quanta poena sit infligenda, & multò magis pro factis, cum & pro verbis quibusque visis, si otiosa fuerint, poena de hominibus sit sumenda. Et hoc modo locum illum Matthæi intelligunt S. Iræneus, Ambrosius, Beda & alii.

Tum sic: facta otiosa non minus mala sunt, & poenæ obnoxia, & consequenter vitanda, quàm verba, ut per se videtur manifestum; ergo omne verbum

Nullo modo dicendum actus omnes esse quoad speciem, seu essentiam indifferentes.

Actus aliqui sunt ex objecto boni.

Alii ex essentia sua mali.

Actus ille est secundum speciem indifferens, qui spectato præcisè objecto, neque bonitatem habet, neque turpitudinè.

Actus varii recensentur, in specie indifferentes.

I. Non hic dicitur de actu supernaturali.

II. Dicitur per accidens, quia actus in se diversus indifferens.

Declaratur quo patet dari inter-dum possit per accidens actus in individuo indifferens.

III. Per se loquendo non potest dari actus indifferens in individuo.

Neque S. Augustinus dicitur indifferens in individuo.

IV. Verbum otiosum est malum, & poenâ dignum, ergo factum otiosum.

Quantum ad verbum indifferens sit severum.

V. Quamvis sit secundum se peccatum, actus tamen est otiosus.